

การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ภาษาไทยดำ ตามภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โสภิตา ถาวร¹ และสมทรง บุรุษพัฒน์²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ตามภูมิภาคของภาษาไทยดำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่พูดอยู่ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและในประเทศไทย โดยใช้กรอบความคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติและแนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ต่างช่วงเวลาและการแปรเสียงวรรณยุกต์ต่างถิ่นกันของภาษาไทยดำ

ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยดำปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงรักษาระบบวรรณยุกต์ การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดำดั้งเดิมไว้ได้ ยกเว้นสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในแถว A ของภาษาไทยดำในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปเกือบสมบูรณ์แล้ว และส่งผลให้จำแนกไทดำออกเป็นสองกลุ่มย่อยคือ ไทดำกลุ่มตะวันตกและไทดำกลุ่มตะวันออก เฉพาะวรรณยุกต์ที่ 1 (A123) ของภาษาไทยดำกลุ่มตะวันออกพบว่าการแปรของเสียงวรรณยุกต์มีแนวโน้มจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสัทลักษณะดั้งเดิมไปเป็นเสียงกลางต่ำ-ขึ้น-ตก [242] อย่างสมบูรณ์ในอนาคต

คำสำคัญ ภาษาไทดำดั้งเดิม ภาษาไทดำปัจจุบัน การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ การแปรตามภูมิภาค

Regional variation and change of Tai Dam tones

in Southeast Asia

Sopita Thavorn¹ and Somsong Burusphat²

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

²Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University

This research paper is an analysis of regional variation and change of Tai Dam tones in Southeast Asia spoken in three countries: Vietnam, Laos and Thailand. The historical comparative method in linguistics and sociolinguistic variation were employed as the theoretical framework for this tonal study.

The research found that most modern Tai Dam speakers have maintained the tone splits and coalescences, and the phonetic characteristics of tones of the Proto Tai Dam. However, the

phonetic characteristics of tones in the tone category A of Tai Dam, which were used in Thailand, have changed almost completely. As a result, Tai Dam can be classified into two major dialects: Western Tai Dam and Eastern Tai Dam. Only tonal variation of tone 1 (A123) in Eastern Tai Dam is likely to be completely changed to [242] in the future.

Keywords: Proto Tai Dam, Modern Tai Dam, variation and changes of tones, regional variation

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำจัดว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีผู้พูดภาษาไทยดำอาศัยอยู่ในหลายประเทศ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำมีต้นกำเนิดอยู่ที่ดินแดนแคว้นสิบสองจุไทยซึ่งปัจจุบันคือดินแดนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ก่อนที่บางส่วนจะอพยพมาอยู่ทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนบริเวณต่างๆ ของประเทศไทย

แม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทดำจะอพยพออกจากถิ่นฐานเดิมและกระจายตัวอยู่ตามถิ่นต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมเป็นเวลานานมากกว่า 200 ปีมาแล้ว แต่ก็พบว่าคนไทยยังคงรักษาภาษาพูดและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างเข้มแข็งซึ่งอาจเป็นเพราะผู้พูดมองเห็นว่าภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องชี้ที่สำคัญที่สุดที่แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำของตน อีกทั้งยังคงภูมิใจถึงบรรพบุรุษและอาณาจักรต้นกำเนิดของตนก่อนที่จะถูกกวาดต้อนอพยพหนีมาด้วยเหตุผลทางสงครามและการเมือง (L-Thongkum, 2002) จากเหตุผลที่ผู้พูดกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำยังคงใช้ภาษาพูดได้อย่างเข้มแข็งและได้อพยพกระจายไปแต่ละถิ่นนี้เอง จึงน่าสนใจศึกษาว่าภาษาไทยดำที่ใช้พูดอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและในประเทศไทย เรียกว่า “ภาษาไทยดำปัจจุบันอพยพ” มีการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงไปจาก “ภาษาไทยดำปัจจุบันต้นกำเนิด” ซึ่งพูดโดยชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในบริเวณต้นกำเนิดของชาวไทดำคือประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามหรือไม่ อย่างไร โดยลักษณะทางภาษาที่งานวิจัยนี้ให้ความสนใจศึกษาคือระบบเสียงในแง่ที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ เนื่องจากในการศึกษางานวิจัยในภาษาตระกูลไทเป็นที่รู้กันดีว่าวรรณยุกต์เป็นตัวแปรทางภาษาที่สำคัญมากที่นอกจากจะจำแนกภาษาไทถิ่นต่างๆ (Gedney, 1972) แล้ว วรรณยุกต์ยังจำแนกภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทถิ่นเหล่านี้ออกจากกันได้อีกด้วย ทั้งนี้เพราะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์และสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกันหรือมีสำเนียงเดียวกันจะจัดอยู่ในกลุ่มย่อยเดียวกัน ซึ่งทำให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษากลุ่มย่อยได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเสียงพยัญชนะและสระ

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาทางด้านเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยคำมีเป็นจำนวนมากได้แก่งานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยคำที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและที่เป็นพื้นที่วิจัยในประเทศไทย ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยการสืบสร้างวรรณยุกต์ภาษาไทยคำดั้งเดิม (L-Thongkum, 2000; Pittayapom, 2009) พบว่าภาษาไทยคำที่พูดในประเทศไทยถิ่นต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ (Tonal change) จากวรรณยุกต์ในภาษาไทยคำดั้งเดิมมาเป็นวรรณยุกต์ในภาษาไทยคำปัจจุบันแตกต่างกันไปตามแต่ละถิ่น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาประวัติศาสตร์ถิ่นฐานและเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยได้แก่ กลุ่มที่ 1 ภาษาไทดำกลุ่มตะวันตก และกลุ่มที่ 2 ภาษาไทดำกลุ่มตะวันออกต่อไป

กลุ่มที่ 1 ภาษาไทดำกลุ่มตะวันตก จัดกลุ่มตามระบบวรรณยุกต์ได้ดังนี้

1.1 ภาษาไทดำถิ่นที่มีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ซึ่งเป็นไปตามระบบภาษาไทยคำที่พบทุกถิ่นที่มีผู้พูดภาษาไทยคำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ไทดำปัจจุบันต้นกำเนิด) (Gedney 1964; Fippinger & Fippinger 1974; Burusphat, 2012 และ L-Thongkum, 2002) ที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ ABCD123-4, D=B พบในงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาวรรณยุกต์ไทดำในพื้นที่ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย (กาญจนนา พันธุ์คำ, 2523; Plungsuwan, 1981, 2524; วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530; Maneewong, 1987; กันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2531; อัญชุลี บุรณะสิงห์, 2531; รสริน เสือส่อสิทธิ์, 2535; อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์, 2536; สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2541; สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และคณะ, 2546; สุนทรรัตน์ แสงงาม, 2549; เพ็ญวิภา อยู่เย็น, 2556; สมทรง บุรุษพัฒน์, 2556)

1.2 ภาษาไทดำถิ่นที่มีระบบวรรณยุกต์ต่างออกไป พบในงานวิจัยของ Plungsuwan (1981, 2524) และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2541) ซึ่งให้ผลการวิจัยสอดคล้องกัน ได้แก่ ถิ่นที่มีระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง จากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ ABDS123-4, CDL1234, DS4=A123, DS123DL=B123 พบถิ่นเดียวที่อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

นอกจากนี้ยังพบภาษาไทยคำถิ่นที่มีระบบวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้อีก 3 กลุ่ม ตามลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ ได้แก่ กลุ่มย่อยที่ 1 พบเฉพาะถิ่นอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ AD123-4 B1234 C1-234 (A4=B), D123=C1, DS4=A123, DL4=C234 กลุ่มย่อยที่ 2 พบเฉพาะถิ่นอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ ABDS123-4, CDL1234 (B4=C), DS4=A123, DS123DL=B123 (คล้ายกับถิ่นอำเภอบางแพที่ระบบวรรณยุกต์มี 5 หน่วยเสียง) และกลุ่มย่อยที่ 3 พบเฉพาะถิ่นอำเภอ

จอมบึง จังหวัดราชบุรี จากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ ABCD123-4 (A123=B123, A4=B4), DS123=AB4, DS4DL123=AB123, DL4=C4

กลุ่มที่ 2 ภาษาไทดำกลุ่มตะวันออก (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย) จัดเป็นไทดำถิ่นเดียวและมีเพียงหมู่บ้านเดียวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จัดกลุ่มตามระบบวรรณยุกต์ได้ดังนี้

2.1 ภาษาไทดำถิ่นที่มีระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง จากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ ABCDL123-4 DS1234, DS=A4, DL=B (โสภิตา ถาวร, 2556)

2.2 ระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง จากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ ABCD123-4 (B4=C123), D123=B123, D4=A4 (ชาคริต อนันทราวัน, 2521)

ผลจากการจัดกลุ่มตามระบบวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ ภาษาไทดำที่พูดในประเทศไทยจาก 2 กลุ่มดังกล่าว มีข้อน่าสนใจที่เห็นได้ชัดเจน ดังตัวอย่าง

1. ภาษาไทดำส่วนใหญ่ ยกเว้นใน 2.1 แม้ว่าจะเป็นภาษาไทดำถิ่นที่มีระบบวรรณยุกต์ที่เกิดจากลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงเหมือนกันก็ตาม กลับพบว่า มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างออกไปจากวรรณยุกต์ในภาษาไทดำดั้งเดิม (L-Thongkum, 2002; Pittayapom, 2009) ในเรื่องการเปลี่ยนระดับเสียง (contour) ขึ้นในวรรณยุกต์ *A โดยเปลี่ยนจากสัทลักษณะของวรรณยุกต์ระดับ คือ ต่ำระดับ (*A1) และสูงระดับ (*A2) มาเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ โดยเฉพาะภาษาไทดำกลุ่มตะวันตก คือ กลาง(ต่ำ)ขึ้น/กลางต่ำตกขึ้น (A1) และกลางขึ้นตก (A2)

2. ใน 1.2 และ 2.2 พบว่าวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย สระเสียงยาว (DL) โดยเฉพาะ DL4 ไม่รวมเป็นวรรณยุกต์ย่อยของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น B ตามลักษณะของภาษากลุ่มไทที่ DL=B ทั้งทางสัทศาสตร์และการแบ่งแยกทางโครงสร้าง แต่กลับพบว่าเป็นวรรณยุกต์ย่อยของวรรณยุกต์ต่อไปนี้

ภาษาไทดำกลุ่มตะวันตกใน 1.2

DL4=B123 (ถิ่นอำเภอบางแพและถิ่นอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี)

DL4=C4 (ถิ่นอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี)

DL123=C1, DL4=C234 (ถิ่นอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี)

ภาษาไทดำกลุ่มตะวันออกใน 2.2

DL4=A4 (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย)

นอกจากนี้ภาษาไทดำใน 2.1 และ 2.2 ยังพบว่าวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย D นอกจากมีพัฒนาการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *D ออกเป็น 2 วรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม เสียงไม่ก้อง - เสียงก้องแล้ว วรรณยุกต์ *D ก็มีการพัฒนาด้วยการแยกเสียงตามความสั้นยาวของเสียงสระในพยางค์ออกเป็นวรรณยุกต์ *DL123-4 *DS123-4 ด้วย

3. หากพิจารณาเปรียบเทียบกันเฉพาะในกลุ่มที่ 2 ภาษาไทดำจังหวัดเลยแล้วนั้น พบทั้งระบบวรรณยุกต์ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A แตกต่างกันอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ทั้งหมด โดยเฉพาะวรรณยุกต์ในแถว A อีกครั้ง โดยเก็บทั้งผู้บอกภาษาคนเดิมที่เคยเก็บในงานวิจัยของโสภิตา ถาวร (2556) ที่ได้ศึกษาเฉพาะการแปรของเสียงพยัญชนะและสระตามตัวแปรทางสังคมคืออายุ และได้เพิ่มจำนวนผู้บอกภาษาคนใหม่ในเวลาปัจจุบัน ทำให้นำพิจารณาว่าภาษาไทดำถิ่นบ้านนาป่าหนาดที่มีผู้พูดอยู่เพียงหมู่บ้านเดียวท่ามกลางประชากรที่พูดภาษาต่างภาษากันซึ่งอยู่ในตระกูลเดียวกัน มีการติดต่อไปมาหาสู่กัน จะยังคงความแตกต่างของวรรณยุกต์โดยเฉพาะในวรรณยุกต์แถว A ตามระบบภาษาไทดำปัจจุบันต้นกำเนิดไว้ได้หรือไม่ หากมีการแปรของวรรณยุกต์จะมีมากน้อยเพียงใด

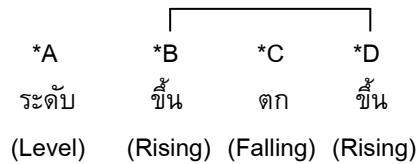
ด้วยเหตุผลที่แสดงมานี้ นอกจากการศึกษาด้านเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทดำในประเทศไทยที่มีการศึกษามาแล้ว งานวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะต่อยอดงานวิจัยในอดีตโดยขยายพื้นที่ในการวิจัยให้ครอบคลุมอาณาบริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือ การศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ภาษาไทดำตามภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผู้พูดอยู่ทั้งในประเทศไทยโดยเลือกถิ่นจังหวัดราชบุรีเป็นตัวแทนภาษาไทดำในกลุ่มตะวันตกและหาข้อสรุปของภาษาไทดำในกลุ่มตะวันออก (บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย) ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่ไม่เคยมีการศึกษามาก่อนเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากการศึกษากการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ภาษาไทดำตามถิ่นแล้วยังพิจารณาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาจากปัจจัยการสัมผัสภาษา (Language contact) ที่พบเป็นจำนวนมากจากคำยืมภาษาเวียดนาม ภาษาลาว และภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งจัดเป็นภาษารอบข้างอันเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่และเป็นภาษาที่ใช้เป็นสื่อการสอนในโรงเรียน ผลจากการวิจัยจะทำให้เห็นภาพรวมทั้งหมดของการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์จากภาษาไทดำปัจจุบันต้นกำเนิดที่มีผู้พูดอยู่ที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามไปสู่ภาษาไทดำปัจจุบันอพยพที่มีผู้พูดอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย ซึ่งสามารถนำผลทางภาษาศาสตร์ที่ได้มาใช้สนับสนุนการจัดกลุ่มภาษาไทดำถิ่นต่าง ๆ ตามถิ่นฐานและเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นด้วย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในอดีตที่ได้ศึกษาพัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทดำดั้งเดิมสู่ภาษาไทดำปัจจุบันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วรรณยุกต์ในภาษาไทยคำดั้งเดิม (Proto Tai Dam) มีผู้สืบสร้างไว้ตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติ คือ งานวิจัยของ L-Thongkum (2002) และ Pittayaporn (2009) งานวิจัยชิ้นแรก L-Thongkum ได้สืบสร้างวรรณยุกต์จากภาษาไทยคำปัจจุบัน 10 ถิ่น ประกอบด้วยไทดำในประเทศเวียดนาม 8 ถิ่น (บ้านเฟื่อง เมืองทาน จังหวัดลาวกาย, บ้านน้ำต บ้านห้วยฮก เมืองกว่าย จังหวัดลายเจิว, บ้านเดว เมืองหล่อ จังหวัดเอียนบ้าย, บ้านนางเกี้ยว บ้านหลัวะ เมืองม่วย จังหวัด เซินลา, บ้านแม่ เมืองมั่ว จังหวัดเซินลา และบ้านนานอง เมืองลา จังหวัดเซินลา) และอีกสองถิ่นคือไทดำบ้านหัวขัว เมืองน้ำทา แขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และภาษาไทยดำบ้านหนองซอ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในประเทศไทย

L-Thongkum ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ในภาษาไทยคำดั้งเดิมไว้ 4 เสียง คือ *A *B *C และ *D โดยวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A *B และ *C ปรากฏในพยางค์เป็นส่วนวรรณยุกต์ *D ปรากฏในพยางค์ตายและจัดให้เป็นวรรณยุกต์ย่อยของวรรณยุกต์ *B ซึ่งมีระดับเสียงสูงต่ำ (pitch) ดังนี้ วรรณยุกต์ *A ในภาษาไทยคำดั้งเดิมสืบสร้างให้เป็นวรรณยุกต์เสียงระดับ วรรณยุกต์ *B เป็นวรรณยุกต์เสียงขึ้น และวรรณยุกต์ *C เป็นวรรณยุกต์เสียงตก ดังนี้

พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ *A *B *C *D ในภาษาไทยคำปัจจุบัน 10 ถิ่น เกิดจากลักษณะของการแยกเสียงวรรณยุกต์ (tone split) ตามเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม 2 กลุ่ม ได้แก่ พยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องและพยัญชนะต้นเสียงก้อง ส่งผลให้ในภาษาไทยคำปัจจุบันมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมจาก 3 เสียงเป็น 6 เสียง (*D = *B) แสดงไว้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การแยกเสียงวรรณยุกต์ A B C เป็น 2 เสียงตามสัทลักษณะก้อง - ไม่ก้องของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดำ

วรรณยุกต์ในภาษาไทยคำปัจจุบัน พยัญชนะต้น	A	B	C	D
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้อง *p-, *t-, *k- ฯลฯ	ว.1 ต่ำระดับ (Low level)	ว.3 ต่ำ-ขึ้น (Low rising)	ว.5 ต่ำ-ตก (Low falling (?))	ว.3 ต่ำ-ขึ้น (Low rising)
2. พยัญชนะเสียงก้อง *b-, *d-, *g- ฯลฯ	ว.2 สูงระดับ (High level)	ว.4 กลางระดับ Mid level	ว.6 สูง-ตก (High falling)	ว.4 กลางระดับ Mid level

จากภาพที่ 1 พัฒนาการของวรรณยุกต์ภาษาไทยดำในระยะสุดท้ายเฉพาะวรรณยุกต์ที่ 4 จะไม่ปรากฏสัทลักษณะที่เป็นเสียงสูงคือ เสียงสูง-ขึ้น จะกลายมาเป็นเสียงกลางระดับในปัจจุบัน นอกจากนี้ในวรรณยุกต์ที่ 5 เฉพาะไทยดำในถิ่นหลวงน้ำทากกับถิ่นเขาย้อยพบว่า วรรณยุกต์มีการบีบเส้นเสียงร่วมด้วยซึ่ง L-Thongkum (2002) กล่าวว่าอาจจะได้รับอิทธิพลจากวรรณยุกต์ C1 ในภาษากลุ่มลาว

ส่วนงานวิจัยของ Pittayaporn (2009) ได้ปรากฏการสืบสร้างวรรณยุกต์ภาษาไทยดำดั้งเดิมไว้คล้ายกับการสืบสร้างของ L-Thongkum (2002) คือ สืบสร้างให้มีวรรณยุกต์ 4 หมวด ได้แก่ วรรณยุกต์ *A *B *C และ *D (*DL กับ *DS เป็นวรรณยุกต์ย่อยของวรรณยุกต์ *B) แต่ต่างจากงานวิจัยของ L-Thongkum (2002) ตรงที่สืบสร้างให้วรรณยุกต์ *C มีเสียงบีบเส้นเสียง (Glottalized falling tone) ดังแสดงพัฒนาการวรรณยุกต์ภาษาไทยดำดั้งเดิมมาสู่ภาษาไทยดำปัจจุบัน ดังภาพที่ 2 นี้

ภาพที่ 2 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดำดั้งเดิมตามเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่ม
 (ดัดแปลงจาก Pittayaporn, 2009)

วรรณยุกต์ในภาษาไทยดำดั้งเดิม พยัญชนะต้น	วรรณยุกต์				
	*A	*B	*C	*DS	*DL
1. พยัญชนะเสียงไม่ก้องพ่นลม (aspirated)	ว.1	ว.3	ว.5	3	
2. พยัญชนะเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม (unaspirated)	[22]	[45]	[21 [?]]		
3. พยัญชนะที่มีเสียงกักที่เส้นเสียง (glottalized)					
4. พยัญชนะเสียงก้อง (voiced)	ว.2	ว.4	ว.6	4	
	[55]	[44]	[31 [?]]		

สำหรับงานวิจัยในอดีตที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยดำปัจจุบันมีอยู่จำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดำดั้งเดิมสู่ภาษาไทยดำปัจจุบันทั้งเรื่องการแยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์หลักในภาษาไทยดำที่ในแต่ละถิ่นส่วนใหญ่มีเหมือนหรือคล้ายกัน สรุปได้ต่อไปนี้

งานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Gedney, 1964; Fippinger & Fippinger, 1974; L-Thongkum, 2002; Burusphat, 2012) และภาษาไทยดำถิ่นบ้านหัวขัว เมืองน้ำทา แขวงหลวงน้ำทา ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (L-Thongkum, 2002) มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์หลักภาษาไทยดำสรุปได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 สรุปลักษณะของวรรณยุกต์หลักภาษาไทยดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
 (Gedney, 1964; Fippinger & Fippinger, 1974; L-Thongkum, 2002; Burusphat, 2012)

A	B	C	D
1 กลางต่ำระดับ	3 สูง/กลางต่ำขึ้น	5 กลางต่ำตก(ขึ้น) (บีบเส้นเสียง)	3 สูงขึ้น/กลางต่ำขึ้น
2 สูงระดับ	4 กลาง/สูงระดับ	6 กลางสูงตก	4 กลาง/สูงระดับ

งานวิจัยที่ศึกษาวรรณยุกต์ภาษาไทยดำในประเทศไทยกลุ่มที่ 1 กลุ่มตะวันตก มี
 สัณฐานลักษณะของวรรณยุกต์หลักที่ในแต่ละถิ่นส่วนใหญ่มีคล้ายกันจัดกลุ่มตามระบบวรรณยุกต์
 สรุปได้ดังภาพที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4 สรุปสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์หลักภาษาไทยในประเทศไทยกลุ่มที่ 1 กลุ่มตะวันตก

ระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

(กาญจนา พันธุ์คำ, 2523; Plungsuwan, 1981; วิไลลักษณ์ เดชะ, 2530; Maneewong, 1987; กัททิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2531; อัญชุลี บุรณะสิงห์, 2531; รสริน เสือสอสิทธิ์, 2535; อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์, 2536; สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2541; สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และคณะ, 2546; สุนทรรัตน์ แสงงาม, 2549; เพ็ญวิภา อยู่เย็น, 2556; สมทรง บุรุษพัฒน์, 2556)

A	B	C	D
1 กลาง(ต่ำ)ขึ้น/ กลางต่ำตกขึ้น	3 กลาง(ต่ำ)ขึ้น/ กลางต่ำตกขึ้นสูง	5 กลาง(ต่ำ)ตก/ระดับ (บีบเส้นเสียง)	3 กลาง(ต่ำ)ขึ้น/กลาง ต่ำตกขึ้นสูง
2 กลางขึ้นตก	4 กลางระดับ	6 กลาง(สูง)ตก (บีบเส้นเสียง)	4 กลางระดับ

ระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง

(ถิ่นอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี)

(Plungsuwan, 1981; วัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2541)

A	B	C	DS	DL
1 [324]	3 [15]	5 [21 ⁷]	3 [15]	
2 [43]	4 [32]		1 [324]	

ระบบวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง (จังหวัดราชบุรี)

(Plungsuwan, 1981/ 2524 และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2541)

กลุ่มย่อยที่ 1

ถิ่นอำเภอบ้านโป่ง

กลุ่มย่อยที่ 2

ถิ่นอำเภอดำเนินสะดวก

กลุ่มย่อยที่ 3

ถิ่นอำเภอจอมบึง

	A	B	C	DS	DL		A	B	C	DS	DL		A	B	C	DS	DL	
1	1 [324]	2 [55]	3 [11]			1	1 [324]	3 [14]	4 [32]	3 [14]	1	1	1 [214]	3 [21]	2 [44]	1 [214]		
2			4 [32]			2				1 [324]		2	2 [44]	4 [42]	1 [214]	4 [42]		
3							3											
4				1 [324]	4 [32]	4												

งานวิจัยที่ศึกษาวรรณยุกต์ภาษาไทยดำในประเทศไทยกลุ่มที่ 2 กลุ่มตะวันออก (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย) มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์หลักดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 สรุปสัทลักษณะของวรรณยุกต์หลักภาษาไทยดำในประเทศไทยกลุ่มที่ 2 กลุ่มตะวันออก

ระบบวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง (ชาคริต อนันทรวัน, 2521)					ระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง (โสภิตา ถาวร, 2556)				
A	B	C	DS	DL	A	B	C	DS	DL
1	3	5	3	3	1	3	5	2	3
[24]	[45]	[21]	[44]	[45]	[22]	[34]	[31(?)]	[44]	[34]
2	4	6	2		2	4	6	4	
[453]	[21]	[31]	[43]		[44]	[33]	[42(?)]	[33]	

3. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ตามภูมิภาคของภาษาไทยดำที่พูดในประเทศไทยที่ได้มีการศึกษามาแล้ว และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยเลือกถิ่นที่เป็นตัวแทน 2 ถิ่น ได้แก่ ไทยดำถิ่นบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี เป็นตัวแทนภาษาไทยดำในกลุ่มตะวันตก เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าเป็นถิ่นไทยดำในจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากที่สุด อีกทั้งถิ่นดังกล่าวนี้ยังไม่เคยศึกษามาก่อนด้วย และวิเคราะห์ภาษาไทยดำในกลุ่มตะวันออก (บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย) ในเวลาปัจจุบันใหม่อีกครั้ง ส่วนหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลภาษาไทยดำที่พูดในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีดังนี้

ภาษาไทยดำประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 9 ถิ่น ได้แก่

- 1) แขวงเชียงขวาง (Xiangkhoang) (บ้านเชียงเกี้ยว บ้านม่วงไซย เมืองคูน (Muong Khoun))
- 2) แขวงหัวพัน (Houaphan) (บ้านโพหนอง บ้านสบสาน เมืองเชียงค้อ (Xiangkho))
- 3) แขวงพงสาลี (Phongsali) (บ้านนาคำ เมืองใหม่ (Muong Mai))

4) แขวงหลวงน้ำทา (Luang Nam Tha) (บ้านหนองบัว เมืองสิง (Muong Sing), บ้านน้ำแง่น บ้านปง บ้านธงไชยใต้ เมืองหลวงน้ำทา (Muong Luang Nam Tha)) ซึ่งเป็นคนละพื้นที่กับในงานของ L-Thongkum (2002)

ภาษาไทยคำประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 17 ถิ่น ได้แก่

1) จังหวัดเยินบาย (Yen Bai) (บ้านกานา เมืองหล่อ (Muong Lo))

2) จังหวัดเดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) (บ้านกอมี่ บ้านแทงชวน บ้านหนองไ บ้านเต็น บ้านฮิมล่า1 เมืองแทญ/ แถง (Thanh)) ซึ่งเป็นคนละพื้นที่กับในงานของ L-Tongkum (2002)

3) จังหวัดเซินลา (Son La) (บ้านน้ำตา เมืองม่วย (Muong Muay), บ้านเบา บ้านเบียง บ้านชานฮง บ้านก่องน้อย บ้านซางลัก บ้านตง บ้านซ่าง บ้านพี บ้านมี บ้านฮุ่ม เมืองเซินลา (Muong Son La) ซึ่งเป็นคนละพื้นที่กับในงานของ L-Thongkum (2002)

การกำหนดพื้นที่วิจัยในแต่ละถิ่นดังกล่าวจะพิจารณาทั้งจากถิ่นที่เป็นเส้นทางอพยพหลักทางประวัติศาสตร์และถิ่นที่มีผู้พูดภาษาไทยคำอยู่อย่างหนาแน่น เช่น ถิ่นไทดำที่แขวงหลวงน้ำทา เป็นต้น

2. คัดเลือกผู้บอกภาษาถิ่นต่างๆ ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในประเทศไทย ประเทศละ 20 คน อายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป รวมผู้บอกภาษาทั้งหมดจำนวน 60 คน ผู้บอกภาษาจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ เพื่อเก็บข้อมูลการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ โดยมีคุณสมบัติหลักคือ ผู้บอกภาษาทุกคนจะต้องพูดภาษาไทยคำเป็นภาษาแม่ เกิดและเติบโต ณ ถิ่นที่อยู่ นั้นๆ ทั้งนี้ผู้บอกภาษาทุกคนจะต้องมีอวัยวะในการออกเสียงอยู่ในสภาพครบถ้วนสมบูรณ์ ออกเสียงได้ชัดเจน และมีความเต็มใจที่จะสละเวลาให้ความร่วมมือ

3. สร้างเครื่องมือวิจัยซึ่งประกอบด้วยแบบสำรวจประวัติของผู้บอกภาษาหลักและรายการคำสำหรับวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ (tonal characteristics) ด้วยการฟัง และตรวจสอบผลการวิเคราะห์สัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ที่มีความแม่นยำเพื่อดูการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ (ดัดแปลงจากรายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ Gedney, 1972) ประกอบด้วยรายการคำ 80 คำ ออกเสียงคำละ 3 ครั้ง รวมคำทั้งสิ้น 240 คำ (80 คำ x 3 ครั้ง) ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 รายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ (ดัดแปลงจากแนวคิดกล่องวรรณยุกต์ของ Gedney, 1972; p. 434)

		Proto-Tai Tones				
		A	B	C	DL (D-long)	DS (D-short)
Voiceless friction sounds: *s-, *h-, *hm-, *hn-, *ph-, *th-, *kh-	หู ขา ผม หาง	ไข่ ผ่า ฆ่า ถั่ว	ข้าว ถ้วย หม้อ เสื่อ	ขวด หมาก ศอก สาก	หมัด ผัก หมึก ผัก	
Voiceless unaspirated stops: *p-, *t-, *k-	ปู ตา ดิน กา	ไก่ ป่า เต่า ปี่	ก้าน กุ้ง ก้าง ตู	ปีก ปาก ปอด ปลวก	กบ เบ็ด ตก ตับ	
Glottal sounds: *ʔ-, *ʔb-, *ʔd-	บัว แดง ใบ ดาว	ป่า อ่าน โอ่ง อ่าง	บุง อ้อย ต้าย บ้าน	แดด ตูก ดอก ดาบ	เบ็ด ดิบ อก เต็ก	
Voiced sounds: *b-, *d-, *j-, *g-, *m-, *n-, *l-, *r-	มือ ควาย นา งู	นั่ง น่อง ไร่ เลื่อย	ม้า ลีน น้ำ ไม้	ราก เลือด เชือก ลูก	นก มด เล็บ ลับ	
		Smooth Syllables (Live Syllables)			Checked Syllables (Dead Syllables)	

4. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจประวัติของผู้บอกภาษาเพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บอกภาษา ในการถามเพื่อเก็บข้อมูลการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของวรรณยุกต์ผู้วิจัยจะใช้รูปภาพ อุปกรณ์ หรือแสดงท่าทางประกอบ แล้วให้ผู้บอกภาษาพูดคำนั้นๆ โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลคำด้วยการสุ่มถามแบบไม่เรียงคำตามช่องของกล่องเสียงวรรณยุกต์ เพื่อให้ผู้บอกภาษารู้ตัวว่าต้องการเสียงวรรณยุกต์ใด การจดบันทึกข้อมูลผู้วิจัยใช้สัทอักษร IPA พร้อมกับบันทึกเสียงลงในเครื่องบันทึกเสียง

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะเปรียบเทียบให้เห็นว่าวรรณยุกต์ในภาษาไทยแต่ละถิ่นมีวิวัฒนาการจากภาษาไทยดั้งเดิมอย่างไร ใช้วิธีการศึกษาภาษาต่างสมัย (diachronic study) ตามแนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติโดยยึดงานของ Li (1977), L-Thongkum (2002) และ Pittayaporn (2009) มาประยุกต์ใช้

2. วิเคราะห์การแปรเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นต่างถิ่นกันใช้วิธีการศึกษาภาษาร่วมสมัย (synchronic study) ซึ่งเป็นการศึกษาโดยมองภาษาในช่วงเวลาเดียวหรือสมัยเดียวแล้วเห็นลักษณะที่แปรไปในภาษานั้นๆ ตามแนวของภาษาศาสตร์สังคมคือ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาษา หมายถึง วรรณยุกต์ กับตัวแปรทางสังคมในงานวิจัยนี้หมายถึง ถิ่นที่อยู่

อาศัยของผู้พูด เพื่อดูว่าผู้พูดภาษาไทยปัจจุบันต่างถิ่นที่อยู่อาศัยกันจะมีการแปรของ
วรรณยุกต์เกิดขึ้นหรือไม่ ในลักษณะใดบ้าง และนำข้อมูลด้านปัจจัยทางสังคมภายนอกภาษา
(external sociolinguistic factors) คือ การสัมผัสภาษาว่ามีบทบาทต่อการกระตุ้นให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงของภาษาหรือไม่ มาพิจารณาร่วมด้วย รวมทั้งการสันนิษฐานเกี่ยวกับการ
เปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในภาษาไทยตำในอนาคต

3. วิเคราะห์สัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ด้วยการฟัง และตรวจสอบผลที่ได้จาก
การวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์โดยใช้โปรแกรมคลื่นเสียง Praat

3.3 การนำเสนอข้อมูล

1. นำเสนอผลการวิเคราะห์การแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์จะแสดงใน
รูปแบบกล่องวรรณยุกต์ของ Gedney (1972)

2. อภิปรายและสรุปผลการวิจัยของทิศทางการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์
ในภาษาไทยตามภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผู้พูดอยู่ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยม
เวียดนาม (ภาษาไทยตำปัจจุบันต้นกำเนิด) ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
และประเทศไทย (ภาษาไทยตำปัจจุบันอพยพ)

4. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

4.1 พัฒนาการของวรรณยุกต์ในภาษาไทยตำดั้งเดิมสู่ภาษาไทยตำปัจจุบันในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้

ภาษาไทยตำถิ่นต่างๆ ที่เป็นพื้นที่เก็บข้อมูลของงานวิจัยนี้ ได้แก่ ไทยตำที่ประเทศ
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ภาษาไทยตำปัจจุบันต้นกำเนิด) ไทยตำที่ประเทศสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาวและในประเทศไทย (ภาษาไทยตำปัจจุบันอพยพ) มีพัฒนาการการ
แยกเสียงรวมเสียงและสัทลักษณะของวรรณยุกต์หลักมาจากภาษาไทยตำดั้งเดิมที่แต่ละถิ่นส่วนใหญ่
มีเหมือนหรือคล้ายกัน สรุปได้ดังภาพที่ 7-8

ภาพที่ 7 สรุปลักษณะของวรรณยุกต์หลักภาษาไทยคำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ภาษาไทยคำปัจจุบันต้นกำเนิด) และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ภาษาไทยคำปัจจุบันอพยพ)

ไทยคำประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กลุ่มจังหวัดเตียนเบียนฟู จังหวัดเอียนบ้าย และจังหวัดเซินลา (เมืองม่วยและเมืองเซินลา)					ไทยคำประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว				
A	B	C	DS	DL	A	B	C	DS	DL
1	3	5	3		1	3	5	3	
[22]	[24]	[31 [?]]	[24]		[22]	[34]	[31 [?]]	[35]	
2	4	6	4		2	4	6	4	
[44]	[33]	[43]	[33]		[44]	[33]	[43]	[33]	

ภาพที่ 8 สรุปลักษณะของวรรณยุกต์หลักภาษาไทยคำในประเทศไทย (ภาษาไทยคำปัจจุบันอพยพ)

ไทยคำประเทศไทย กลุ่มที่ 1 กลุ่มตะวันตก (ถิ่นบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี)					ไทยคำประเทศไทย กลุ่มที่ 2 กลุ่มตะวันออก (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย)				
A	B	C	DS	DL	A	B	C	DS	DL
1	3	5	3		1	3	5	3	
[23]	[25]	[21 [?]]	[25]		[242]	[25]	[31 [?]]	[25~35]	
2	4	6	4		2	4	6	4	
[243]/ [23]	[33]	[31 [?]]	[33]		[44]	[33]	[43]	[33]	

จากการสรุปลักษณะของวรรณยุกต์หลักภาษาไทยคำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ภาษาไทยคำปัจจุบันต้นกำเนิด) ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย (ภาษาไทยคำปัจจุบันอพยพ) แสดงให้เห็นว่าวรรณยุกต์ภาษาไทยคำประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่จังหวัดเตียนเบียนฟู จังหวัดเอียนบ้าย (เมืองม่วย, เมืองเซินลา) และ

จังหวัดเขินลา รวมทั้งไทดำประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ซึ่งเป็นภาษาไทดำปัจจุบันอพยพ) ยังมีพัฒนาการของวรรณยุกต์เป็นไปตามระบบวรรณยุกต์ภาษาไทดำ (Gedney, 1964; Fippinger & Fippinger, 1974; L-Thongkum, 2002; Burusphat, 2012) ทั้งการแยกเสียงรวมเสียงแบบ ABCD123-4, D=B และสัทลักษณะของวรรณยุกต์

สำหรับไทดำปัจจุบันอพยพในประเทศไทยให้ผลเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มไว้ตอนต้น โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ไทดำกลุ่มตะวันตก (งานวิจัยนี้เลือกไทดำถิ่นบ้านหัวเขาเงิน จังหวัดราชบุรีเป็นตัวแทน) และไทดำกลุ่มตะวันออก (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย) โดยพิจารณาจากวรรณยุกต์ของช่อง A ที่มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน ดังนี้ ไทดำกลุ่มตะวันตก (ถิ่นบ้านหัวเขาเงิน จังหวัดราชบุรี) วรรณยุกต์ A123 เป็นเสียงกลางต่ำ-ขึ้น [23] สอดคล้องกับงานวิจัยของ L-Thongkum (2002) ที่มีเสียงแปรระหว่างเสียงกลางต่ำระดับตามเสียงในภาษาไทดำดั้งเดิมกับเสียงกลางต่ำ-ขึ้น [22~ 23] ปรากฏขึ้นแล้ว และวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงกลางต่ำ-ขึ้น-ตก [243, 232] การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ A123 นั้นอาจได้รับอิทธิพลมาจากวรรณยุกต์ช่อง A1 ในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งใช้เสียงกลางต่ำ(-ตก)-ขึ้น [24/ 214] หรือภาษาไทยถิ่นราชบุรีซึ่งใช้เสียงกลาง-ตก-ขึ้น [313] (เพ็ญวิภา อยู่เย็น, 2556) หรืออาจจะเป็นภาษากลุ่มลาวเวียงจันทน์ (Osatananda, 1997 อ้างถึงใน พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546) ที่วรรณยุกต์ช่อง A1 ใช้เป็นเสียงต่ำ-ขึ้น [24] เช่นเดียวกัน ในวรรณยุกต์ A4 ก็อาจสันนิษฐานได้ว่าได้รับอิทธิพลมาจากภาษากลุ่มลาวเวียงจันทน์ในหลายถิ่นที่วรรณยุกต์ในช่อง A4 ใช้เสียง(กลาง)สูง-ขึ้น-ตก [453/ 343] (ดัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546) การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A ดังกล่าวก็อาจส่งผลให้วรรณยุกต์ในช่องที่เคยมีวรรณยุกต์เดียวกันเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ส่วนไทดำกลุ่มตะวันออก (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย) ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงเหมือนกับงานวิจัยของโสภิตา ถาวร (2556) แต่มีสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ A123 เป็นเสียงกลางต่ำ-ขึ้น-ตก [242] และวรรณยุกต์ A4 เป็นเสียงสูงระดับ [44] วรรณยุกต์ A123 ที่เป็นเสียง [242] สอดคล้องกับงานวิจัยของชาคริต อนันทรวัน (2521) ในงานวิจัยนี้สันนิษฐานว่าเป็นวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากภาษากลุ่มลาวหลวงพระบาง (ลาวเลย) (Brown, 1965; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546, น. 824) ที่สอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้เก็บระบบเสียงถิ่นเลยในปัจจุบันซึ่งใช้เสียงวรรณยุกต์กลาง(ต่ำ)-ขึ้น-ตก [342, 232] ที่ปรากฏในช่อง A23 และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจส่งผลให้วรรณยุกต์ในช่อง A1 ที่เคยมีวรรณยุกต์เดียวกันเปลี่ยนแปลงไปด้วย

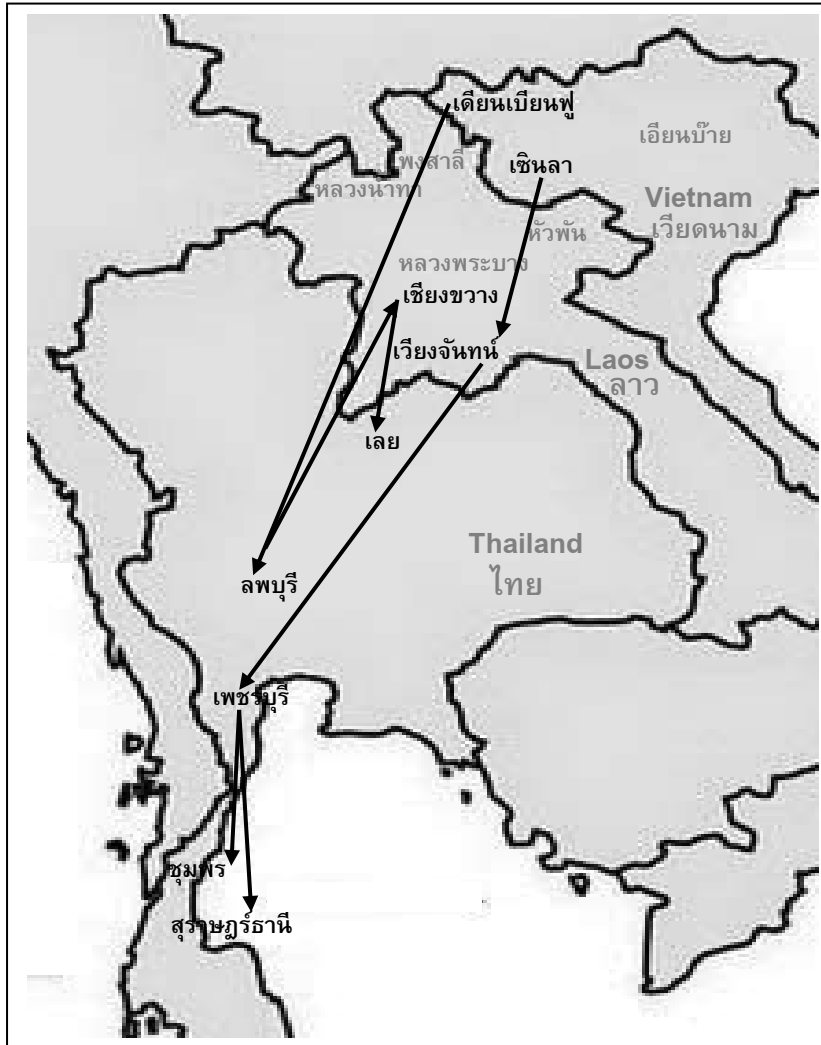
การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทดำปัจจุบันที่พูดในประเทศไทยทั้งสองกลุ่มนี้โดยเฉพาะกลุ่มตะวันตกถือได้ว่าวรรณยุกต์ช่อง A มีพัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์จากภาษาไทดำดั้งเดิมที่เป็นวรรณยุกต์ระดับ คือ ต่ำระดับ (*A1) และสูงระดับ (*A2) มาเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ

อย่างสมบูรณ์ก่อนแล้ว การจัดแบ่งกลุ่มภาษาไทยปัจจุบันในประเทศไทยออกเป็น 2 กลุ่มที่แตกต่างกันนี้เอง แสดงให้เห็นได้ว่าเกณฑ์ทางภาษาซึ่งก็คือวรรณยุกต์มีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ถิ่นฐานและเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยทั้งสองกลุ่มที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยคนละช่วงเวลาและเส้นทางกันได้อย่างชัดเจน เห็นได้จากหลักฐานในไทดำถิ่นใต้ (ถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับถิ่นจังหวัดชุมพร) ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งพบว่า วรรณยุกต์ในช่อง A123 ออกเสียงเป็น [313] หากวรรณยุกต์ [313] ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานภาษาไทยถิ่นราชบุรี หรือภาษากลุ่มลาวเวียงจันทน์ แสดงว่าการสัมผัสภาษานี้เกิดขึ้นก่อนอพยพลงไปทางใต้ซึ่งเป็นเวลานานกว่า 100 ปีมาแล้ว หลังจากไทดำกลุ่มตะวันตกอพยพเข้ามาประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2322 ซึ่งเป็นเวลาประมาณกว่า 200 ปี ขณะที่ไทดำกลุ่มตะวันออกอพยพตามหลังเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกที่จังหวัดลพบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2432 และครั้งที่สองที่บ้านนาป่าหนาด อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย เมื่อปี พ.ศ. 2540 จากปัจจัยเรื่องระยะเวลาของการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของไทยของไทดำทั้งสองกลุ่มที่แตกต่างกันนี้เองสามารถใช้สนับสนุนความเข้มข้นของการสัมผัสภาษาได้เป็นอย่างดีที่ว่าวรรณยุกต์แถว A ในภาษาไทยดำกลุ่มตะวันตกเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ไปก่อนภาษาไทยดำกลุ่มตะวันออก

พัฒนาการของวรรณยุกต์ภาษาไทยดำปัจจุบันในประเทศไทยจากภาษาไทยดำดั้งเดิมดังได้กล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ถิ่นฐานและเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทยดำจากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ไทดำต้นกำเนิด) มาสู่ประเทศไทย (ไทดำอพยพ) ดังแสดงในภาพที่ 9 ต่อไปนี้

ภาพที่ 9 แผนที่แสดงถิ่นฐานและเส้นทางการอพยพย้ายถิ่นของชาวไทย
จากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ไทดำต้นกำเนิด) มาสู่ประเทศไทย (ไทดำอพยพ)

4.2 การแปรของวรรณยุกต์ภาษาไทยดำตามภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในอนาคต

ในงานวิจัยนี้พบการแปรของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยดำ 5 หน่วยเสียง ในบางถิ่น
ดังต่อไปนี้

เสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (A123) กลางต่ำ-ขึ้น-ตก [242] ของภาษาไทยดำในประเทศไทย กลุ่มตะวันออก (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย) มีการแปรของเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางต่ำระดับ [22] ในลักษณะแปรอิสระในผู้บอกภาษาบางคนและในตัวผู้บอกภาษาคนเดียวกันก็ยังพบที่มีการแปรอิสระไปตามคำ [242~22] ด้วย การใช้รูปแปรเสียงกลางต่ำระดับ [22] ที่เกิดขึ้นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยดำถิ่นบ้านนาป่าหนาดบางคนยังคงใช้เสียงวรรณยุกต์ [22] ที่มีพัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ภาษาไทยดำดั้งเดิมอยู่ซึ่งในอนาคตคาดว่ารูปแปรเดิมกำลังจะสูญหายไปเพราะไม่นิยมพูดแล้ว แต่จะเปลี่ยนไปใช้เสียงวรรณยุกต์กลาง(ต่ำ)-ขึ้น-ตก [342, 232] ที่ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณยุกต์ A23 [342] ของภาษากลุ่มลาวหลวงพระบาง (ลาวเลย) หรือภาษาไทยถิ่นเลย ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกภาษา (external factor) แทน

เสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (A2) กลางสูงระดับ [44] ของภาษาไทยดำถิ่นบ้านฮ่อม เมืองเขินลา ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในผู้บอกภาษา 2 คน มีการแปรเป็นเสียงกลางสูง-ขึ้น [45] ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาจมีการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์นี้เกิดขึ้นในอนาคตได้ เช่นเดียวกับวรรณยุกต์ที่ 1 (A123) จากงานวิจัยของ L-Thongkum (2002) ที่ปรากฏเสียงแปรกลางต่ำ-ขึ้น [23] ซึ่งในปัจจุบันเสียงแปรดังกล่าวได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์หลักแทนเสียงเดิม [22] อย่างสมบูรณ์ในไทดำกลุ่มตะวันตกทุกถิ่นในประเทศไทย

เสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (B123) พบที่มีการแปรของเสียงวรรณยุกต์ตามถิ่นต่างๆ กระจายไปทั้งสามประเทศ ดังนี้

ถิ่นบ้านฮ่อม บ้านมี และบ้านทอง เมืองเขินลา จังหวัดเขินลา ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (B123) กลางต่ำ-ขึ้น [24] ผู้บอกภาษาจำนวน 3 คน จะออกเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนแปลงไปเป็นเสียงกลาง(ต่ำ)-ตก-ขึ้น [215~323~325]

ถิ่นบ้านน้ำแ่งน แขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (B123) กลาง-ขึ้น [34] มีผู้บอกภาษาเพียงคนเดียวที่ออกเสียงแปรไปเป็นเสียงกลางต่ำ-ตก-ขึ้น [213]

ถิ่นบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี ประเทศไทย กลุ่มตะวันตก เสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (B123) กลางต่ำ-ขึ้น [24] มีผู้บอกภาษาเพียงคนเดียวที่ออกเสียงแปรไปเป็นเสียง กลางต่ำ-ตก-ขึ้นสูง [215] สอดคล้องกับภาษาไทยดำถิ่นใต้ (ถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับถิ่นจังหวัดชุมพร) ซึ่งในอดีตส่วนใหญ่ได้อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี นครปฐมและราชบุรี

การแปรของเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (B123) จากในแต่ละถิ่นนี้เองสังเกตได้ว่าวรรณยุกต์มีสัญลักษณ์ที่แปรไปในทิศทางเดียวกันคือ มีการแปรจากสัญลักษณ์หลักที่เป็นเสียงกลาง(ต่ำ)-ขึ้น เป็นเสียงกลาง(ต่ำ)-ตก-ขึ้น(สูง) การแปรเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นไปในลักษณะ

เดียวกับวรรณยุกต์ที่ 4 (C123) ในงานวิจัยของ L-Thongkum (2002) ที่พบว่าผู้พูดภาษาไทยดำปัจจุบันถิ่นเมืองทาน (Moung Than) ออกเสียงในลักษณะแปรอิสระเป็น [21~12]

เสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (C123) กลาง(ต่ำ)-ตก บีบที่เส้นเสียง [31^ʔ/ 21^ʔ] มีการแปรในลักษณะแปรอิสระในผู้บอกภาษาแทบทุกถิ่น (ยกเว้นถิ่นจังหวัดเอียนบ้าย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และถิ่นบ้านปุง แขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) คือมีการแปรระหว่างวรรณยุกต์กลาง(ต่ำ)-ตก บีบที่เส้นเสียง [31^ʔ/ 21^ʔ] และวรรณยุกต์กลาง(ต่ำ)-ตก [31/ 21] ในงานวิจัยนี้สันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากปัจจัยภายในตัวภาษาเอง นั่นคือ การออกเสียงวรรณยุกต์ให้ง่ายขึ้น (tonal simplification) ที่ผู้บอกภาษาออกเสียงวรรณยุกต์มีเสียงบีบที่เส้นเสียง [31^ʔ/ 21^ʔ] เป็นวรรณยุกต์ที่ไม่มีเสียงบีบที่เส้นเสียง [31/ 21] ท้ายพยางค์ ซึ่งมีสัทลักษณะที่ซับซ้อนน้อยลง

เสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (C4) พบการแปรของเสียงวรรณยุกต์ตามถิ่นเป็น 3 ลักษณะได้แก่

1) วรรณยุกต์สูง-ตก [43] ของภาษาไทยดำถิ่นจังหวัดเตียนเบียนฟูและจังหวัดเซินลามมีการแปรในลักษณะแปรอิสระของผู้บอกภาษาเป็นเสียงสูง-ตก บีบที่เส้นเสียง [43^ʔ] การที่มีรูปแปรเสียงวรรณยุกต์ที่มีเสียงบีบที่เส้นเสียงท้ายพยางค์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยดำถิ่นดังกล่าวยังคงรักษาสัทลักษณะของเสียงบีบเส้นเสียงท้ายพยางค์ตามที่ Pittayaporn (2009) ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ภาษาไทยดำดั้งเดิม *C4 ไว้

2) วรรณยุกต์กลาง-ตก บีบที่เส้นเสียง [31^ʔ] เฉพาะของไทดำถิ่นบ้านหัวเข่าจีน จังหวัดราชบุรี ในประเทศไทยกลุ่มตะวันตก พบผู้บอกภาษาเพียงคนเดียวที่มีการแปรเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงกลาง-ตก [31] ที่ไม่มีเสียงบีบที่เส้นเสียงท้ายพยางค์ลักษณะเดียวกันกับที่พบในวรรณยุกต์ที่ 5 ดังกล่าวข้างต้น

3) วรรณยุกต์สูง-ตก [43] ของภาษาไทยดำถิ่นบ้านน้ำแ่งน แขวงหลวงน้ำทาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการแปรเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงสูง(กลาง)-ขึ้น-ตก [453/342] ที่พบในผู้บอกภาษา 3 คน การแปรของเสียงวรรณยุกต์นี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการแปรของเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (B123) ดังได้กล่าวไปข้างต้น

5. บทสรุป

งานวิจัยนี้ศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ภาษาไทยดำตามภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผู้พูดกระจายอยู่ในสามประเทศ ได้แก่ ไทดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ไทดำปัจจุบันต้นกำเนิด) ไทดำในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาวและในประเทศไทย (ไทดำปัจจุบันอพยพ) โดยมีพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งหมด 28 ถิ่น
ผู้ออกภาษาที่ใช้เป็นตัวแทนของไทยดำแต่ละถิ่นมีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป รวมทั้งหมด 60 คน

เมื่อนำแนวคิดทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติมาประยุกต์ใช้เพื่อเปรียบเทียบ
พัฒนาการของวรรณยุกต์ภาษาไทดำดั้งเดิม (L-Thongkum, 2002; Pittayaporn, 2009) มาสู่
ภาษาไทดำปัจจุบันถิ่นต่าง ๆ ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ
วรรณยุกต์ของภาษาไทดำปัจจุบันแทบทุกถิ่นยังคงรักษารูปแบบลักษณะการแยกเสียงรวมเสียง
ที่แยกออกเป็นสองทางเกิดเป็นระบบวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

นอกจากพิจารณาการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาไทดำปัจจุบันแล้ว ยัง
พบว่าพัฒนาการในเรื่องสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ โดยเฉพาะสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์
ในแถว A ก็มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดำปัจจุบันขึ้น ได้แก่
ไทดำที่พูดในประเทศไทยทั้งกลุ่มตะวันตก (ถิ่นบ้านหัวเข่าจีน จังหวัดราชบุรี) และกลุ่มตะวันออก
(ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย) โดยเฉพาะกลุ่มตะวันตกนั้นพบว่าสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์
ในแถว A ได้เปลี่ยนจากวรรณยุกต์เสียงระดับ [22] (*A123) และ [44] (*A4) ในภาษาไทดำดั้งเดิม
เป็นเสียงเปลี่ยนระดับคือ เสียงกลางต่ำ-ขึ้น [23] (A123) และเสียงกลางต่ำ-ขึ้น-ตก [243/ 232]
(A4) ในทุกถิ่น ส่วนกลุ่มตะวันออกพบเฉพาะสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ช่อง A123 ที่ใช้เสียง
กลางต่ำ-ขึ้น-ตก [242] การเปลี่ยนแปลงด้านสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในแถว A ของ
ภาษาไทดำปัจจุบันในประเทศไทยดังกล่าวนี้ให้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
เช่นเดียวกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับพัฒนาการของวรรณยุกต์ภาษาไทดำดั้งเดิมมาสู่ภาษา
ไทดำปัจจุบันถิ่นต่าง ๆ ในแง่ของปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์นั้นจะเห็นได้ว่า
มาจากปัจจัยภายนอกภาษาทั้งสิ้น ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทย
ถิ่นราชบุรี ภาษากลุ่มลาวเวียงจันทน์ ภาษากลุ่มลาวหลวงพระบาง (ลาวเลย) หรือภาษาไทย
ถิ่นเลย

สำหรับการแปรของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทดำปัจจุบันตามถิ่นนั้น เมื่อนำแนวคิดทาง
ภาษาศาสตร์สังคมวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาษา (วรรณยุกต์) กับตัวแปรทางสังคม
(ถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้พูด) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง มีการแปรเกิดขึ้น
ที่พบในบางถิ่นเท่านั้น เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่าเฉพาะวรรณยุกต์ที่ 1 (A123) เสียงกลาง
ต่ำ-ขึ้น-ตก [242] ของภาษาไทดำในประเทศไทย กลุ่มตะวันออก (ถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย)
ที่การแปรของเสียงวรรณยุกต์มีแนวโน้มจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ในอนาคต กล่าวคือ
เปลี่ยนแปลงจากรูปแปรที่เป็นสัทลักษณะดั้งเดิมเสียงกลางต่ำระดับ [22] โดยการเปลี่ยนแปลงได้
กำลังดำเนินอยู่ในลักษณะแปรอิสระในผู้ออกภาษาบางคนและในตัวผู้ออกภาษาคนเดียวกันก็มี

การแปรอิสระไปตามคำ [242~22] มาเป็นวรรณยุกต์เสียงเปลี่ยนระดับ [242] อย่างสมบูรณ์
ในอนาคต ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าวรรณยุกต์เสียงระดับ [22] ค่อยๆ ลึกลงและเปลี่ยนแปลงเป็น
วรรณยุกต์เสียงเปลี่ยนระดับอย่างสมบูรณ์ซึ่งเกิดขึ้นหลังวรรณยุกต์ในแถว A ของไทดำในกลุ่ม
ตะวันตก ประเทศไทยที่ได้เปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ไปแล้ว

ปัจจัยที่มีผลต่อการแปรของเสียงวรรณยุกต์นั้นจะเห็นได้ว่ามีทั้งการแปรที่เกิดขึ้น
เนื่องจากปัจจัยทางสังคมภายนอกภาษา คือ การสัมผัสภาษา ได้แก่ การได้รับอิทธิพลจาก
ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษากลุ่มลาวหลวงพระบาง (ลาวเลย) หรือภาษาไทยถิ่นเลย ที่เข้ามามี
บทบาทต่อการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาดังเช่นการแปรของวรรณยุกต์ที่ 1
(A123) เสียงกลางต่ำ-ขึ้น-ตก [242] ของภาษาไทยถิ่นบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย ที่กล่าวไว้
ข้างต้น นอกจากนี้การแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันยังเกิดจากปัจจัยภายในตัว
ภาษาเอง (Internal factor) คือการที่ผู้พูดออกเสียงวรรณยุกต์ให้มีสัทลักษณะซับซ้อนน้อยลง
เห็นได้จากการออกเสียงวรรณยุกต์มีเสียงบีบที่เส้นเสียง เป็นวรรณยุกต์ที่ไม่มีเสียงบีบที่เส้นเสียง
ท้ายพยางค์ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือเรื่อง “การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ภาษาไทยดำ
ตามภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำนิตยสารภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง “การแปร
ตามภูมิภาคของภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ภายใต้ทุน “ศาสตราจารย์
วิจัยดีเด่น ประจำปี 2558” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สมทรง บุรุษพัฒน์ เป็น
หัวหน้าโครงการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอบทความวิจัยนี้ภายใต้ชื่อ “การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์
ภาษาไทยดำตามภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ที่การประชุมวิชาการ “ชาติพันธุ์สังสรรค์ ภาษา-วัฒนธรรม
สืบสาน” ครั้งที่ 1 จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
มหาวิทยาลัยมหิดล ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2559 ผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนวิจัยและขอบคุณหน่วยงานและ
บุคคลที่สนับสนุนการวิจัย ได้แก่ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่ ศาสตราจารย์ ดร.สมทรง บุรุษพัฒน์ หัวหน้าโครงการวิจัยที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้
รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ โอสธากิรัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิริษา โอสธากิรัตน์ ผู้ให้คำแนะนำที่เป็น
ประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของบทความ นายไวยเรศ บุญฤทธิ์ ผู้จัดการโครงการ ฯ นางสาวรัชฎาภรณ์
ผลยะฤทธิ์ ผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์โดยใช้โปรแกรม
คลื่นเสียง Praat อาจารย์ไสว เพชรรุณ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่ นายพนัส ล้วนเมือง ว่าที่ร้อยตรีโกมล บุญสูงเพชร ดร.เพชรตะบอง ไพศุณย์ ร้อยเอกทอง
แป้นโก๋ ท้าวกบแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวไทดำ และผู้ให้ข้อมูลชาวไทดำทุกคน

เอกสารอ้างอิง/ References

- กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และ สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2531). รายงานการวิจัยระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา พันธุ์คำ. (2523). ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาคริต อนันทรารวัน. (2521). ระบบหน่วยเสียงในภาษาไทยคำ หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. (2541). การประชุมวิชาการ เรื่อง “ไทดำ: จากสิบสองจุไทย ผ่านลาวสู่ภาคกลางของประเทศไทย”. สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ไทดำหรือไม่ใช่ไทดำ ตามมุมมองและเกณฑ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์: กรณีไทเมืองหวาด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545). คลังศัพท์ไทดำดั้งเดิม. (ม.ป.พ.)
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2555). การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2546). การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญวิภา อยู่เย็น. (2556). การแปรเสียงวรรณยุกต์ตามตัวแปรอายุในภาษาไทยโข่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รสริน เสือสอสิทธิ์. (2535). ระบบเสียงภาษาลาวโข่ง หมู่บ้านดอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิไลลักษณ์ เดชะ. (2530). ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2554). ระบบเสียงภาษาไทยดำ/ไทยโข่ง. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 30(1), 141-167.
- _____. (2556). การแปรและการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ไทดำ. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 32(2), 19 - 40.
- สุนทรรัตน์ แสงงาม. (2549). การแปรคำศัพท์และวรรณยุกต์ตามกลุ่มอายุและทัศนคติต่อภาษาในภาษาไทยโข่ง (ไทดำ) ที่พูดในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุพัตรา จิรนนทนากรณ์, อัญชลี สิงห์น้อย และศิริพร มณีชู. (2546). รายงานการวิจัยเรื่อง ระบบไวยากรณ์ในภาษาไทยโซ่ง. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2541). การจัดกลุ่มภาษาไทยโซ่งโดยใช้เสียงวรรณยุกต์. *ทอถักอักษรารวมบทความทางภาษาและวรรณคดีไทย*. ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โสภิตา ถาวร. (2556). การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาไทยดำ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ภาษาศาสตร์สังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์. (2536). ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัญชลี บุรณะสิงห์. (2531). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ถ้อยคำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยโซ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Brown, M.J. (1965). *From ancient Thai to modern dialects*. Bangkok: Social Science Association Press of Thailand.
- Burusphat, S. (2012). Tones of Thai song varieties. *Journal of the Southeast Asian Linguistics Society (JSEALS)*, 5, 32-48.
- Chamberlain, J.R. (1992). *A review of historical dictionary of Laos by Martin Stuart-Fox and Mary Kooyman*. London: The Scarecrow Press.
- Fippinger, J., & Dorothy. (1974). Black Tai phonemes with reference to white Tai. *Anthropological Linguistics*, 12(3), 83-95.
- Gedney, W.J. (1964). A comparative sketch of White, Black and Red Tai. *The Social Review Special Number*, 14, 1-47.
- _____. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. In L. Trager, M. Estellie Smith, (Ed.), pp. 423-427. *Studies in Linguistics in Honor of George*, Hague: Mouton.
- L-Thongkum, T. (2002). Old Tai Dam (Black Tai) and the meanings of ambiguous words in modern Thai elaborate expressions. Paper presented at the 12th Annual Conference of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS XII), May 15-17, 2002. Northern Illinois University, DeKalb.
- Li, F. (1977). *A handbook of comparative Tai*. Hawaii: The University Press of Hawaii.
- Maneewong, O. (1987). *A comparative phonological study of Lao song in Pechburi and Nakhorn Pathom provinces*. (Master's Thesis). Mahidol University, Bangkok.

- Plungsuwan, W. (1981). *A tonal comparison of Tai dialects in Ratchaburi*. (Master's Thesis). Mahidol University, Bangkok.
- Pittayaporn, P. (2009). *Phonology of Proto-Tai*. (Doctoral dissertation). Cornell University, New York.